

INCIPIT VITA S. WIL-
HELMI ABBATIS HIRSAVGIEN-
SIS; COENOBII ORDI-
nis S. Benedicti.

REVERENDISSIMVS Abbas VVilhelmus Bau-
riorum profapia religiosis parentibus exortus,
Christi aspirante gratiâ, piâ indole mentis accre-
scebat, quæ cunctis eum amabilem efficiebat.
Puerili verò ætate ab eisdem honestis parenti-
bus oblatus Deo in Monasterio + S. Emerammi
Martyris, ceu prudens apis flores virtutum ex diuinis scripturis,
& ab exemplis spiritualium seniorum carpebat, & in pectoris
sui alueario recondebat. Et quamuis Monasticæ religionis
vigor in eodem Cœnobio aliquantulum tepesceret, ipse tamen
per gratiam Dei in eadem religione semper in melius proficie-
bat, vnde etiam ab incautis & negligentibus oppidò timebatur,
â probis verò & pijs ob sinceritatem & puritatem vitæ nimium
diligebatur. Deniq; diuina clementia illum comitante, tantâ
ingenij excellentiâ pollebat, vt cum eminentiâ honestorum
morum simul emineret studio & variarum artium. De quibus
multa monumenta sui naturalis ingenij nobis reliquit: Nam
naturale Horologium ad exemplum cœlestis Hæmispherij ex-
cogitauit, naturalia solstitia siue æquinoctia & statum mundi,
certis experimentis inuenire monstrauit, quæ omnia etiam li-
teris mandare curauit.

1. 2.
Patria S.
VVilhel-
mi.

3.
In pueri-
tate sua fia-
tus est
monachus
Ratiso-
nae.

4.
Dottissi-
mus in o-
mni scien-
tia fuit.

5.
Opuscula
quæ post se
reliquit.
6.

A Multas

VITA S. VVILHELMI

7. Multas etiam quæstiones de Computo probatissimis ratio-
nibus enodauit. Hic in 7 Musicâ peritissimus fuit, multa que
illius artis subtilia antiquis doctoribus incognita elucidauit.
Multos etiam errores cantibus deprehensos satis rationabiliter
ad artem correxit. In 8 quadruiuio sanè omnibus penè anti-
quis videbatur præminere.

*In septem
artibus li-
beralibus
fuit eru-
ditissimus*

8.

*II.
De casti-
tatione
corporis
sui.*

Soli autem Deo placendi cupidus, & carnem suam cum vi-
tijijs & concupiscentiis crucifigere aggressus, ieiunijs, vigilijs,
asperitate etiam cilicij macerabat corpus. Sic ergò fide fir-
matum, spe roboratum, c̄aritate radicatam & fundatum,
omniq̄ue morum probitate decoratum, prouidentia D E I
omnipotentis Hirsaugiensi Cœnobio prouisorem destina-
uit ad solatium multorum. Denique fratres in eodem Cœ-
nobio D E O seruientes, cum iam fuissent rectore 9 destitu-
ti, dulci eius rumore delectati, honestos 10 Legatos ad eum e-
uocandum direxerunt. At ille causâ cognitâ non se in su-
perbiam extulit, sed ieiunijs & orationibus vacans, iunctis
secum spiritualibus hominibus, Domini voluntatem hac in
re quærendam statuit. Demum acceptâ licentiâ, licet boni
quique ei congratularentur de honoris prælatione, sibi tamen
dolebant quod carerent eius familiaritatis & affaminis prædul-
ci solamine.

*Absens e-
ligitur
abbas.*

9.

10.

*Legatio
mittitur
ad Ratis-
bonam pro
VVilhel-
mo.*

III.

*Non vult
assumere
monaste-
rium nisi
liberati.*

11.

*Comes
VVilhel-
mum dolo
circumue-
nit.*

12.

Ille verò non quærens quæ sua sunt, sed quæ Domini, pro-
fessus est, se non aliter omninò consensurum 11 electioni, nisi
prius idem Cœnobium integræ redderetur libertati. Igitur
quia in ius proprium hoc idem Monasterium Adelbertus co-
mes & aduocatus eiusdem loci cum suis parentibus redege-
rat, & penè destruxerat, compertâ viri D E I constantiâ & ma-
gnanimitate, in omnibus se ei obtemperaturum simulabat.
Cum eodem namq̄ue B. viro curtem 12 regiam adiit, ac sæcu-
lari astutiâ chyrographum infideliter composuit, illo nil sinistra
præ columbinâ simplicitate suspicante, regioque sigillo illud
firmari

firmari impetrauit. Adueniente igitur Dominicâ Ascensione, quæ illo anno euenit IV. Nonas³ Iunij cõuocatâ Clericorum & Laicorum multitudine, omnium communi voto, hic venerandus electus, laudatus, & cum nimia inundatione fletuum in sedem Abbatis est collocatus.

83.
VVilhel-
mus ordi-
natur
Abbat.

Quâ dignitate susceptâ cepit celestis studij feruore tanto magis inardescere, quanto se cognoscebat ceteris exempli gratiâ prælatum esse, suumque sagax studium super omnia conuertit ad obseruationem religionis Monasticæ. Alacer erat in exhortando, seuerus in corripiendo. Nulli inuidus, charitate diffusus, & largitate extitit munificus. Cum grauitate dulcis ei affabilitas inerat, per quam cordibus humanis suauiter influebat. Negotium singulorû ac si proprium æstimabat, peregrinos & pauperes paterno affectu fouebat, sæpissimè exutus propriâ camisiâ aliisque vestimentis miseris artus tegebat.

IV.

Catalogus
Virtutum
eius.

Inter hæc ergo exercitia virtutum, quadam tentatione probatus est potius quam pulsatus, quæ probatio sibi quidem ad coronam, Hirsaugiensi verò Cœnobio ad stabilimentum & munimentum profuit. Nam supradictum chyrographum libertatis infideliter compositum, secretè sibi insinuante coniuge prædicti comitis rescituit, & sub obtentu prædictæ libertatis de pristina violentiâ ac subiectione iniustâ HIRSAUGIENSIS claustri nil minutum, sed potius auctum & roboratum. Tali autem perturbatione aliquantulum commotus propter statum loci, assiduus precibus & lacrymis interpellabat Dominum, vt de terrenæ potestatis iugo eriperet locum, què pro suo amore susceperat regendum. Itaq; misericors Dominus, qui iuxta vocem Psalimistæ, *prope est omnibus inuocantibus eum in veritate*, ex improuiso eundem comitem tantâ circumdedit aduersitate, vt penè desperaret, vllum euadendi aditum se posse

V.

Fraus co-
mitis san-
cto inno-
centio abbati
per comi-
tissam.

VVilhel-
mus ama-
ro sit ani-
mo ex hoc.

psal. 144.

Comiti
tribulatio
immitti-
tur.

*Comes spiritalium
quarit cō-
silia.*

*Comes mo-
nasterio in
perpetuū
renūciat.*

*Comes ab-
batem li-
terarū con-
ficere iubet
et Sult.*

14.

*Regio offer-
tur testamentum
Comitis et confirmatur.*

*VI.
Abbas
VVilhel-
mus sta-
tuit ire
Romam.
VVilhel-
mus hono-
rificè à Pa-
pa suscipi-
tur.
Papa con-
cedit pri-
uilegium.*

*VII.
VVilhel-
mus Ro-
ma graui-
ter agro-
tat.*

*Conuale-
scit mira-
culosè
B. Virginis
ope.*

reperire. Ita constrictus omni deuotione consilium & auxilium spiritualium virorum expetiuit. Qui dixerunt, cum non aliter euasurum tanta discrimina, nisi cum omni fide libertati redderet Hirfaugiensem locum, quem iniuste possederat. Quorum consilij acquiescens, fide integrâ se abdicauit omni iure proprietatis eiusdem loci; & chyrographum cum omni diligentia secundum consiliū timentium Deum componi fecit, priori chyrographo penitus deleto, atq; abiecto. Postquam autem venerandus Pater VVilhelmus proprio labore & industria¹⁴ nouum chyrographum studiosissimè composuit, ipsemet illud Regi Henrico regio sigillo roborandum obtulit.

Quo ad votum completo statuit etiâ Apostolicam sedem adire, & priuilegium Hirfaugiensi Cœnobio secundum scita Canonum acquirere. Deinde iter aggressus, prospero cursu Romam venit. Ibi à Domino Apostolico beatæ memoriæ Gregorio benignè susceptus, cognitis causis quorum gratiâ illò aduenerat, libentissimè (prout competebat) annuit. Nam priuilegium¹⁵ Apostolicâ auctoritate plenum sibi contradidit, & ob munimentum Hirfaugiensis Cœnobij chyrographum vnum ab eo receptum in scrinio S. Petri recondidit.

15. Rescriptum priuilegij Romæ seruatur.

Aliquandiu ergò ibi demoratus, grauissimam infirmitatem incidit, horribili enim ventris inflatione tenebatur oppressus, adeò vt nusquam posset gressum mouere, cumq; diu hac infirmitate laboraret, & eius recuperatio desperaretur etiam à peritissimis medicis, quadam die se duci præcepit ad altare S. MARIÆ semper Virginis, reclinatoque ventre fauciato ad altare, intimis precibus flagitabat remedium piissimæ Dei genitricis. Tantam spem atq; fidem gratia Dei amore dulcissimæ genitricis suæ consequuta est. Subitò namque contra spem omnium cæpit conualescere, ac se cibo reficere, & non post

post longum tempus in suum locum (cunctis gratulantibus) reuersus est.

Eo tempore Ecclesia Catholica miserabili ac detestabili schismate¹⁶ ab inimicis Christianæ vnitatis scindebatur. Sed quia hic verè Deo dignus igne diuini amoris totus incanduerat, ac zelo animarum æstuabat, salubri consilio quosque ad vnitatem ecclesiæ tenendam seruandamq; animabat. Et quia simplici ac puro oculo tali insistebat negotio, quidquid agebat, cunctorum religiosorum animis complacebat: quidquid dicebat omnium bonorum corda intimo amoris affectu delectabat. Cum columbinâ simplicitate tantum vixit in eo serpentina astutia, vt ab huius sæculi prudentibus videretur omnes præcedere in prudentiâ: & à diuina sapientibus mirè coleretur pro puræ mentis innocentia.

Tantâ charitatis affluebat benignitate, vt neminem perfectè diuino seruitio cupientem se emancipare, pro paupertate suâ despiceret, neminem ob imperitiam refutaret. Nobiles ac ignobiles, diuites & pauperes, viros ac mulieres, ad contemptum mundi incitabat, ac singulos ad amorem cœlestis vitæ verbo & exemplo accendebat. Multa hospitibus, multa pauperibus distribuebat, nec tamen commissorum sibi curâ postponebat, sed cum paternâ sollicitudine, & cum magna charitatis affectione omnibus necessaria administrabat. Si qua verò rei familiaris penuria ingruebat, hanc non solum tolerabilem, sed gratam sibi suisq; blandè & virili commonitione faciebat, asserens hanc esse dilectorum Christi probationem, & si patientia cum gratiarum actione ac precum frequentatione adesset, procul dubio mox manifestam à Deo venturam consolationem. Quod vtique est euidentibus sæpe declaratum indicijs, dum ei in omni angustia Dominus ostium misericordiæ suæ fide & precibus pulsanti aperire dignatus est. Famâ igitur vulgante eius laudabiles actus, vndique ad eum

VIII.
16.
Abbatia
& episcopus
parus hoc
tempore si-
moniacè
dabantur.
Cum ec-
clesiæ sen-
sit Pom.
Bonorum
semper a-
more ob-
tinuit in
populo.

IX.
Neminem
à conuer-
sione mo-
nasticæ re-
pulsit.
Misericors
in paupe-
res semper
fuit.
Confiden-
tia in Deo
magna
semper
fuit.

Vndiq; ad
eum con-
curritur
varijs de
causis.

6
 quasi ad bonum odorem Christi fideles confluebant, quidam
 utiq; cupientes uti eius saluberrimis consilijs, alij verò eius o-
 rationibus se commendantes, plurimi etiam abiectâ seculari
 17 sarcinâ magisterium eius deligebant. Ad ministerium divi-
 ni officij pro humilitate nolebat paraturâ indui, quæ aurifri-
 gio vel alicuius pretiosi metalli intexturâ esset ornata. Dete-
 stabatur etiam osculationem manus, & genuum Abbatis, &
 omninò talem consuetudinem abscidisset, nisi eum seniores
 hanc reuerentiam ab eis suscipere vix compulissent. Quolibet
 loco præeuntem conuentum fratrum subsequens, & diligen-
 ter inspiciens, gemendo & plorando, oculosq; cum corde ad
 coelum leuando, pro eis attentius orabat. Ad mensam si quid
 accuratius apparatus illi offereretur, innuit offerenti, si o-
 mnibus communiter apponeretur. Si annuit, aliquantulum
 inde gustauit, sin autē, statim infirmioribus distribuebat. De-
 liciarum & epularum diuersitatem, quæ sunt fomenta luxu-
 riæ contemnebat, paruis ac mediocribus cōtentus erat. Si qui-
 dem quocunq; sibi eundem necessitas exigebat, non superbo
 equo delectabatur, sed equâ, aut vilis aselli dorso vehebatur.
 Vestes nitidas, pretiosiq; velleris horrebat, maximè manicas
 vel cucullas, quas etiam sub interminatione excōmunicatio-
 nis abscidebat, variarumq; rerum utensilia superfluo & pom-
 patico ornatu decorari, acerrimâ execratione prohibebat.

X.
 Cōsolatur
 afflictos.
 Luc. 11.
 Quisquis obedientiarus, vel alius quis tentatus vel necessitiâ
 grauatus ad eū accessit, non spernēdo vel detestādo, illū con-
 tristatum, sed mulcēdo & blandiēdo verbis cōsolatorijs dolo-
 rem ipsius deliniuit, lætumq; ac gaudentē à se dimisit. Lucerna
 enim ardens & lucens nō sub modio latebat, sed super cande-
 labrum prominebat. Ideoq; omnibus exemplum benè viuēdi
 fieri studebat. Inter has ergo aliasq; virtutes, quam sincerâ &
 perfectâ fide polleret, nullus sermo ad integrum explicare va-
 let. Hac enim virtute veluti loricâ indutus, virili animo quæq;
 aduersa

aduersa deuicit, ac sepius nonnulla difficilia, ac multis penè impossibilia aggressus, domino adiutuante felici effectu terminauit.

Vt enim de pluribus pauca commemorem: Dum die quadam sanctus Pater de re familiari tractaret cum fratribus exteriora prouidentibus, inter cetera quæ conferebantur, denunciauerunt pro quadam ineuitabili necessitate, necessarias esse quinque libras argenti. Cum verò nec in promptu eas haberet, nec usque scita saltem mutuacione acquirere valeret, & imminens necessitas urgeret, sine ullâ dilatione persoluere ipsam pecuniam, tali perturbatione coangustati ignorabant quomodo possent expedire. Pius autem Pater in Domino confidens, verbis consolatorijs pusillanimitatē illorū studuit animare dicens, nullo modo de Dei misericordiâ diffidendū esse. Illis verò præ anxietate tepidius excipientibus eius cōsolationem, & affirmantibus, nō pro se, sed pro cōmuni detrimento angustatos fuisse, è confessu surrexit, & illis eius reditū præstolantibus exijt foras, imploras auxilium Domini. Nec mora, benignus Dominus affuit fideli famulo suo. Ex improuiso namq; quidā ignotus superueniēs, contulit ei omnem quantitatem pecuniæ. Mox ergò rediēs, protulit de manu suâ quinque libras argenti, & fratres charitatiuè corripuens ait: En adest pecunia, pro quâ pusillanimes facti estis. Discite nil ergò iam ulterius, de multiplici bonitate DEI omnipotentis desperare.

XI.
Miracula
quadam.

XIX
Prouiso
diuinitus
& miraculosa.

Item Deo amabilis Pater quadam die diluculo profectus de monasterio, non longè obuiam habuit quendam pauperculum cum vxore & vndecim filijs paruulis, obnixè eius elemosynam postulantem. Fratres autem qui comitabantur eum, de cellario panes paucos, qui vix ad vñū prandium paucis sufficere possent, secū tulerāt, nam in quodam prato pransuri erant. Ergò vir Domini inuitauit pauperculū cum vxore & filijs ad prandium. Residentibus verò omnib. ex improuiso aderat non modica multitudo equitum popularium, nec non & pau-

XII.

Item alia.

XIX

& pauperum. Itaq; pro paruitate alimonix socijs beati viri turbatis, simulq; rubore suffusis, vir Deo plenus hilari vultu ait ad eos: **Quinque panes**, quibus Dominus quinque millia hominum pavit, quamdiu integri remanserunt, nec multiplicati sunt, nec vllus ex illis pastus est; quando verò à Domino fracti sunt, vtique tunc sunt multiplicati, & plures ex illis pasti. Hæc dicens prompto animo & largâ manu distribuebat multitudini, quæ aderat, parua alimenta, quæ fide eius & meritis mirabiliter à Deo ad sufficiētiam omnium sunt multiplicata. Sanè multis admirantibus eius fidem atq; liberalitatem de paucis cibarijs sunt omnes abundè refecti. Singulis ergò in sua cum gaudio redeuntibus, vir Deo charus supradictum pauperulum cum vxore & filijs retinuit, ac longo tempore victui necessaria impendendo, vsque ad messem nouarum frugum perduxit.

*Matt. 14.
Luc. 9.
Ioan. 6.*

*Panes
multipli-
cantur, &
plures pa-
scit.*

XIII. Quodam etiã tempore, dum transiret super pontem fluiuij Nagalta vocati, obuiauit ei pauper, qui per multos annos in eleemosynariâ domo decumbens, non aliter quoque gressum mouebat, nisi duobus baculis sub axellis sustentaretur. Cum ergò occurreret eidem pauperi in medio pontis venerabilis Pater, vi abstulit ei vnum baculum, & vltra paululum progressus cum eodem baculo, fixo gradu subsistens, egeno, vt ad se veniret, præcepit.

*Claudum
curat ob-
uium in
ponte.*

At ille negauit se posse incedere sine sustentaculo alterius baculi. Et contra senior: certè, inquit, hinc non recedam, donec venias ad me. Pauper obtemperans iussioni eius, pedetentim se trahendo, quo valuit annisu, venit ad eum. Deinde reiecto omni sustentaculo, sospes & incolumis, toto corpore, firmis pedibus incedebat.

XIV. Sed neque hoc silentio contegi dignum ducimus, quod propriis oculis vidimus & perspeximus. **Quidam Argentinenfis ecclesix** 18. Canonicus, nobilissimis ortus natalibus, ad

18.

Monaste-

Monasterium viri DEI venit, & deuotè susceptus, deuotius vixit. Qui mox in initio conuersionis suæ, paralyfi dissoluitur toto corpore, itavt exceptâ linguâ, nullum membrum permaneret in cõiunctione suâ. Erat enim ille idem vir præpollens quadam acri ingenij constantiâ, scientiæ & eloquentiæ prærogatiuâ, & necesse erat, vt pio Domini flagello refrænaretur, ne fortè (vt mens est hominis prona semper ad malum) aliquo vëto elationis eleuaretur, & mox in immane præcipitium laberetur. Quâ infirmitate ita plus anno ægrotauit, vt manum ad os non porrigeret, latus nisi aliorum adminiculo non mutaret, sed (vt prædictum est) omni membrorum officio careret. Iam tempus miserendi eius aduenerat, iam Dominus ex alto prospiciebat, & ecce cœpit virium valetudo redire, manducandi & legendi gratia sedere, gressum reptando frequentare, sed manuum officio omninò negabatur, quoniam hoc a maiore Domini gloriam seruabatur. Quadam die vir Domini VVilhelmus cellam eius visitandi gratiâ ingreditur, & vt à Domino vsus dexteræ precibus obtineret adhortabatur. Abnuit ille cum summâ detestatione, confirmans omninò salutem corporis se parui pendere. Sed pius Pater totus compassionis & misericordiæ visceribus plenus, apprehendens illam benedicit, deosculatur, & capellam S. DEI genitricis semperq; Virginis MARIÆ ingreditur, vbi paululum in oratione prostratus, infirmum iterum visitauit, & dextera eius recuperata inuenitur. Post paucos dies vxor fratris sui Monasterium, & ipsum visendi gratiâ aduenit, & ipse sellâ gestatoriâ ad eam deportatur, vbi inter ædificationis & familiaritatis colloquia, sanata dextrâ suâ manus incidit memoria. Quam illa muliebri affectu deosculatur, sed mox in pristinam rigiditatem reuertitur. Quod mox vt sensit, salutata illâ, & dissimulato infortunio suo, in cellam suam se recipit, mœrens aliquantulum de hoc quod accidit. Quem vir

Gebhardus paralyticus sanatur.

Contractio sanat brachium VVilhelmi.

Brachium ad tactum femine vi escit iterum.

Restituitur per VVilhelmum.
19.
Dei mox ē vestigio subsecutus, & spiritu Domini edoctus, quod euenerat, causam querit tristitia. Quam ille satis simplici & humili prodidit confessione. Cui vir Deo plenus consolationis reddidit verba, & apprehensam dexteram benedixit, & saluti¹⁹ pristinae restituit.

XV. *Visitat fratres in eremo.*
Alio inde tempore fratrum quorundam in inferiori eremo, illius permisso quasi eremitarum more victitantium, celam visitauit, quibus tamen aduentum suum pridie nunciavit. Vnde ultra quam credi potest laetificati, utpotē patris amantissimi, & quasi angeli Dei visitatione digni, præparant omnia, quæ tanto patri erant necessaria, & eum comitantibus congrua. Erat idem locus piscibus capiendis aptus, & adolescentior quidam in eorum commanentiâ, huiusmodi operâ exercitatus. Huic fratres summoperè supplicat, ut sibi & illis præstaret, & in capiendis piscibus omnem industriam suam impenderet. Laudauit, fecit quod potuit, sed res processum non habuit. Nam cū totâ nocte laboraret, & secundum votum suū nihil omninò proficeret, promisso suo simul & verecundiam victus, furtum in sociorum suorum præsumpsit piscibus, & insolitæ magnitudinis truttam manè fratribus retulit, & eos in non paruâ admiratione discedens reliquit. Erat inter fratres vnus altioris & perspicacioris ingenij, qui insuetam piscis magnitudinem admirans, cœpit diligentius de eo perscrutari. Primum (ut huiusmodi hominū genus solet) furtum cum summâ detestatione negat, & abominatur, sed cum dulcibus verbis, & veri ratione & re ipsâ cōuincitur, culpam suam simpliciter fatetur. Tunc videres fratres illos non modicè contristatos, & in ambiguo positos, quia furtum piscem abominabilem fecerat, & quod iam aduentanti patri apponeretur in promptu non erat. Tunc palliante charitate, piscem Patri apponere communi consilio decreuerunt, & excessum illum ieiunijs & orationibus apud se in occulto abolendum esse

Iustitiam est deserenda propter charitatem proximi.

esse statuerunt, limitem iustitiæ excefferunt, quando modum in dilectione non seruauerunt. Iam ad uesperascente die Pater desiderabilis aduenit, occurritur, suscipitur, ad orationem ducitur. Tunc dilectissimus Pater charissimis filijs plenâ iocunditate, quia in solitâ esurie laboraret, aperuit, & si quid pulmentarij haberent, citius apponere præmonuit.

Tunc recumbitur, & piscis ille apponitur, & cum summâ diligentia, quid facturus sit vir Deo plenus obseruatur. Ille homo Deo hospite edocetur interiori, & quantum (vt prædictum est) non paruam famem pateretur, tamen mirâ abominacione apposita sibi execratur, & nihil omninò gustando quasi in excessu mentis rapitur. Nemo discipulorum, vel aduenientium, vel ibi manentium audet subitam viri mutationem interrogare, sed aduenientes in summâ erant admiratione, habitantes in maximo timore. Postera die maximâ cõtriti cordis deuotione, culpam suam fatentur, & à piissimo Patre clementer suscepti, ne deinceps aliquid huiusmodi præsumerent, sub districtâ interminatione admonentur.

Per idem tempus misit vir DEI de Monasterio vnum fratrem nomine Bennonem cum quibusdam rusticis mercede conductis, vt vndecim carradas vini adueherent cum plaustris, quod vinum quidam ciuis Moguntinus nomine VVignandus officio charitatis transmisit Hirsaugiensibus. In viâ autem quâ cum eodem vino veniebant, latrones noctu irruentes pro spolijs vim eis intulerunt, sed illi Deo protegente illo cæsi cum rebus suis euaserunt, excepto quod fratris prænominati dextrum brachium percutientibus aduersarijs, adeò est debilitatum, vt fascioli illud ad collum ligaret, & vltierius vsum eius recipere desperaret. Post hoc & aliud infortunium inciderunt. Nam vnum de dolijs plenum vino, quod specialiter ad eleemosynam fuit deputatum,

*Furtum
reuelat
VVilhel-
mus.*

*VVilhel-
mus fra-
tres incre-
pat.*

XVL

*F. Benno-
nis bra-
chium la-
ditur.*

vergente plaustro in foueam cecidit, & vinum effusum in foueam ferè defluxit. Quo à rusticanis exhausto, dolioque vacuo super plaustrum leuato, qui damnum sustinuerunt, cum tristitiâ magnâ iter cæptum tenuerunt. At frater prædictus relictis focijs ad Monasterium præcurrit, & viro Dei brachij sui læsionem, cum damno vini quod acciderat, lamentando exposuit. Cui ille verbis B. Iob hilariter & constanter respondit dicens: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum.* Consequenter brachium eius benedicendo cõsignans, pristinæ sanitati restituit. Deinde præcepit eidem vt omnia dolia vini aduectitij leuatis operculis diligenter inspiceret, & quod ceteris plenius inueniret, hoc totum pauperibus impartiret. Quo citius iussâ complente, cunctis qui aderant videntibus, obstupescens simul & gaudentibus, dolium antea vacuum (vt credimus) per merita viri Dei ita vino redundabat, vt nullum de ceteris tam plenum inueniri posset. Cumq; & hoc prædictus frater viro Dei gaudens & exultans referret, protinus mandatum ab eo accepit, vt nulli hoc reuelaret. Quod ab alijs qui intererant vsque quaq; diuulgatum est. Rusticis verò qui prius pro perduto ex sua negligentia vino, libram vnâ argenti spontè persolvere volèbant, iussit solidum vnum super condictam laboris sui mercedem addi, ciboq; ac potu lautè curatos cum gaudio ad sua remitti.

XVII. Sancto viro aliquando apud villam quæ dicitur VVile constituto, sepe dictus frater Benno, qui ibidem procurator rerum monasterij fuit, in horâ refectiois paucos pisciculos ei obtulit dicens: pro aduentu eius se diu multumque in piscando laborasse, & nil amplius præter illos se capere potuisse. Qui statim præcepit ei piscandi gratiâ ad gurgitem redire, & nil de misericordiâ DEI diffidere. Quod cum ille maturè implere properaret, laxato reti in aquâ in verbo viri Dei statim octo lucios admo-

Iob. 1.

Brachium
læsionem
restituit.Vinum
augebat.Capturâ
fratri pi-
scinum dat.

admo-

adinodum grandes cepit, & cum eisdem adhuc retis lino inuolutis ad virum Dei repedauit. Tunc benignissimus Pater iussit omnes pauperes qui in eadem villâ possent inueniri ad prandium inuitari, & eosdem pisces eis ad refectorem paratos apponi.

Item dum quadam die vir Dei eleemosynario præciperet, XVIII.
 vt stipendia pauperibus solito largius præpararet, audiuit ab eo ad conficiendos panes valde parum superesse de frumento. Qui iussus ab eo diligentius intueri, quantum remansisset frumenti, apertâ arcâ, curiosè cum alio fratre inspexit, mensurauit, vix vnum modium inuenit, & viro Dei veritatem rei indicauit.

Manè autem factò, cum eleemosynarius iussû patris impleturus eandem arcam aperiret, manifestâ Dei virtute, fidem & merita fidelis famuli sui declarante, summotenus frumento plenam inuenit, quæ tam grandis erat, quod viginti modios capere solebat. Quia enim vir sanctus semper ad hoc studiosus & intentus erat, vt in omnibus voluntatem Dei perficeret, & vt magis proximis quam sibi met vtilia prouideret, ideò misericors & iustus Dominus piæ eius petitioni in omni necessitate & angustiâ clementer & efficaciter affuit.

*Annonâ
quoque
multiplicat.*

His quæ ad miraculum pertinent de S. viro partim commemoratis, ob testimonium tantæ eius fidei & sanctitatis. Nunc de eo alia quædam sunt narranda, non tam mira, quam ad audiendum iucunda & vtilia, & humanæ fragilitati ad imitandum possibilis: Non enim in sanctis Dei signa & mirabilia iubemur imitari, sed bonorum operum exercitia, & testante sacre auctoritatis Scripturâ, misericordia, compassio miserorum, & zelus animarum plus placent Deo, quam sacrificia, & scientiâ Dei plus quam holocausta. XIX.

Oscâ v.

Itaque hic Dei amicus iugiter (vt sæpe dictum est) misericordix operibus insistens, quadam die de monasterio ²⁰ Hafsunga nuncupato, fratres plus quam septuaginta suscepit ad

*XX.
20.
Septuaginta fratres.*

*propter in-
stittam
exules be-
nignè su-
scipit.*

21

se confugientes, & eius salubre consilium atque fidum solā-
tium implorantes. Deniq; Episcopus ²¹ Moguntinus à schi-
smaticis electus atque ordinatus, quia idem cœnobium eccle-
siæ Moguntinæ iure proprietatis subiectum erat, eosdem fra-
tres minis, suasionibus atq; blanditijs conabatur suæ ditioni
subdere, ac participatione illicitæ communionis cõtaminare.
Illi verò e contra fixâ sententiâ vnitati ecclesiæ fidem seruâtes
velut surdis auribus blandientem spreuerunt, ac iuxta consi-
lium & mandatum pij Patris VVilhelmi relictis omnibus ad
ipsum ²² se contulerunt. Hoc autem euenit circa mensem
Augustum ante messem nouarũ frugum. Et quamuis eodem
anno, & in sequenti maximâ ex parte frumentum pecuniâ
cœmptum quotidiano fratrum victui administraretur, tamẽ in
Deo fiduciâ magnâ præsumens, & pro aduentu illorum Dõ-
minũ glorificans, veluti cuncta horrea frumentoplena essent,
præcepit solitam quantitã panis augeri, dicens: *Quia Domi-
nus auxit numerum seruatorum suorum, debemus etiam & nos
augere annonam illorum.* Aliquandiu retentis secum eisdem
fratribus, atq; omni humanitate eis exhibitã, postea dimisit eis
cellam S. Gregorij cum omnibus quæ ad eam pertinebant,
quanto tempore voluerunt.

*Vide be-
nignitatẽ
viri Dei.*

XXI.

Alio quoq; tempore ad quandam cellam iter tunc agebat,
quam rogatu cuiusdam comitis iuxta Danubium construxe-
rat. Iamq; illuc appropinquare cœperat, & ecce in confinio
siluarum quoddam tugurium conspicatur, assumptoq; secum
vno ex cõmeantibus, ceteris cœptum iter exequentibus, illuc
tendere non moratur. Veniens itaq; ad ipsam domunculam,
repperit mulierem valdẽ pauperulam, ingressusq;, & oblitus
suę dignitatis, oblitus asueti rigoris iuxta ignem sedit, ipsamq;
federe præcepit. Tunc inter sacræ ædificationis eloquia, oculo-
los huc illucq; circumferens, seiscitatur ab eã, quonam modo
ipsa cum viro suo viueret, quia nil in domo, vnde temporalis

*Rudes in
fide erudi-
dit.*

vita

Vitæ stipendia consequerentur, haberet. Illa nil præter miseram vitam reliquum sibi esse fatetur, pane & aquâ se victitare, & hæc vix quotidiano labore manuum suarum parare. Marito interim de agro regresso, quærit ab eis fidemne sciât Catholicam, sine quâ nemo potest consequi vitâ æternam? Qui simpliciter quidnam sit fides, penitus se ignorare fatentur. At ille altius ingemiscens, & geminæ eorum inopiæ ex intimis visceribus condolens: Quid mirum, ait, si ab exterioribus rebus videmini inopes, qui intus (miserabile dictu) à Deo (qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum) estis inanes? Post hæc fidem (prout capere poterant) breuiter eis exponit, & pro * tempore instructi, quatenus ad eandem cellam se sequerentur iniunxit. Posterâ die illò venientes, benignè suscepit, aliquandiu benignè retinuit, necessitates eorum non modicè subleuauit. Sicque factum est, vt & mentis illorum inopiam verbo sacræ eruditionis inescaret, & corporalem penuriam munificè alleuiaret.

Cum quodam hyemali tempore iter ageret per fines Bavariz, obuiam habuit duos pauperes contra frigiditatem vestitus ab eo subsidium postulantes. Qui mox recordatus S. Martini, qui dimidiû clamydis suæ largitus est algenti pauperi, cû vno famulo digressus est seorsum à cõmeantibus, & sagum quod ei tam equitanti quam dormienti solebat substerni, in duas partes diuisit, ac singulis pauperibus singulas partes quibus se à frigore protegerent, impendit.

Quiddam de B. Viro referã quod respicit ad animi sui puritatem & simplicitatẽ comprobendam, & amandam, & multorũ sui nominis vanitatẽ detestandam & damnandam. Quidam Abbas pretiosi vestitus plus quam talem personam, & tam arduum propositum deceret, deditus erat; quem vir Domini pro multis alijs bonis à Deo sibi concessis diligebat, sed in hoc secundum zelum Domini acriter eum sæpius corripuit, quamuis

XXII.
Ad exemplum B.
Martini
pauperem
segit.

XXIII.
Simplicitatis &
puritatis
animi
exemplum.

quamuis parum profuerit. Quodam tempore quasi probe-
 nedictione idem Abbas valdè pretiosum lectisternium ei ob-
 tulit, & vt ob memoriam mutuae dilectionis susciperet, roga-
 uit. Quod vir Deo plenus multa simplicitate suscepit, & ad
 offerentis duplicitatem non attendit. Offerens quidem id
 intendebat, vt in hoc vanitatem suam in studio pretiosarum
 vestium aliquantulum tegetet, scilicet, si tam laudabilis & in
 omni monachicâ professione perfectus, huiusmodi vteretur,
 ille in alio simili non admodum notaretur. Ille namq; Abbas
 olim viri Dei erat professus, & ab eodem ad talem honorem
 prouectus. Vnâ autem tantum nocte vir Dei illo lectister-
 nio vtitur. Posterâ die quidam fratrum obsequio illius de-
 uotior, secreto illum adiit, se esse circumuentum admonuit.
 Quo audito, incredibile dictu, factum suum expauit & exhor-
 ruit, & mox in decem pauperum subsidium malè susceptum
 diuisit lectisternium.

XXIV. Habuit & hoc omni laude dignum cum alijs bonis suis ille
 dilectus Domini: nam à quocunq; hominum aliquid boni
 in admonendo audiuit, ac si de cælo missum, omni deuotione
 suscepit. Cogor multorum sui nominis altum supercilium
 & singulare cornu deflere. Hic virtutum, hic totius honesta-
 tis speculum, ab omni homine elegit correptionis iudicium,
 & veritatem à quocunq; homine honorauit.

XXV. Compassio verò tam naturalis & vehemens ei inerat, vt
 non solum erga homines, sed etiam erga bruta animalia hanc
 ostenderet. Hinc est quod quadam hyeme, cum ex abun-
 dantiâ niuium vis alioris plus solito ingrueret, idem pater vi-
 sceribus pietatis motus, accito Præposito, querulâ voce dixit
 ei: Volatilia frigore & fame pereunt, sume manipulos auenæ,
 & defige circa sepes, vt inueniant quo pascantur. At ille re-
 spondit: Domine defecerunt nobis manipuli auenarum. Cui
 ille: Habesne, inq; siligineos manipulos aut triticeos? Habeo,
 inquit,

XXIV.
 Ab omni
 homine se
 doceri sus-
 cepit.

XXV.
 Commise-
 rationis
 affectu nō
 solum er-
 ga homi-
 nes, sed et-
 iam bru-
 ta anima-
 lia & sua
 est.

inquit. Tunc pius pater: Ergò, ait, illos vende, & eme auenarios. Ille iussioni obtemperans, adiutori suo iniunxit, vt manè ad curtem exiens, opera iussa impleret. Eàdem nocte, quando subsequente mane iturus erat, gratia Domini benignitatem sui serui remunerante, asperitas glaciei emollita est, leni aëris temperie.

Sanè pauperes in eleemosynariâ, siue rusticos in villulis infirmos iacentes humiliter visitauit, ac pijs consolationibus fouit, postremò obeuntes diligenti curâ sepulturæ tradidit. Eorum verò qui insaniam mentis patiebantur, nullum suscipere dedignatus est. Aut enim cum toto fratrum conuentu psalmos & benedictiones recitauit super illos, aut cum quibusdam fratribus, quæ tali negotio congruebant expleuit, & misericordiâ Domini subsequente, cum sanitate mentis & corporis læti ad propria redierunt.

Religio quoque monastica quæ penè in prouincijs Teutonicis refrixerat in eis qui habitum religionis prætendebant, huius B. Patris studio cepit recalescere & recuperari. Non solum autem monastica institutio eius æmulatione profecit, sed & singuli gradus ecclesiastici ordinis illius exemplis erudebantur. Monachos namque humilitate, charitate, feruore & religione instruebat. Episcopos, Presbyteros, seu quoslibet clericos doctrinâ & auctoritate promouebat. Laicos conuersione & subiectione docebat, virgines, viduas ac mulieres munitiâ & castitate informabat; pauperes Christi & peregrinos paruo contentos esse, ac mundum sub pedibus habere, & omnem eius gloriam verbis & operibus dissuadebat. Singuli fideles Christi ad illum quasi ad sinum matris confugiebant, multumque per eum in Deo proficiebant.

Nunctandem veniam ad enarrandum id, quod erat inter omnia opera sua præcipuum, & vsque ad finem seculi multorum animabus per cœnobialem vitam saluâdis profuturum.

XXVI.

Pictus eius erga infirmos, & vitæ sanctæ.

XXVII.

23. Vilhelmus ordinem monasticum reformauit.

Etiam alijs quibuslibet statibus profuit.

XXVIII.

Erat enim studiosissimus Cœnobiorum nouorum fundator, ac veterum instaurator. Denique septem cœnobia tam perse, quam per suos discipulos varijs in locis à fundamentis cōstruxit. Quorum primum fuit cella ²⁴ S. Gregorij, quæ propriè ad Hirsaugiam pertinet. Secundum S. Georgij ²⁵ Martyris, ytrumq; in nigrâ syluâ. Tertium in Bauariâ in honore ²⁶ S. Martini. Quartum in ²⁷ Thuringiâ quod dicitur * Erphefurch. Quintum ad duplicem aquam in honore S. Mariæ. Sextum in villâ VVilheim, quod postea mutatum est in montem S. Petri. Septimum in prouinciâ ²⁸ Charëtinorum. Alia verò tria, id est, ²⁹ Schaffhusen, ³⁰ Petrishusen, ³¹ Campergense, penè iam destructa restaurauit.

Cœnobia restaurauit antiqua.

XXIX.

Quales viros ad regimen animarū assumpsit.

Luc. 10.

In quorum gubernatione hæc erat ei cum solitudine quotidiana non parua difficultas, tales videlicet in congregatione fratrum inuenire personas, quæ essent vtilis & idoneæ ad lucrandas animas. Nam secundum Dominicum sermonem, *messis quidem multa, operarij autem pauci*, dum eos qui alijs debent præesse, & opere & sermone oportet esse probatos, ac non minus sæculari scientiâ quam spiritali eruditos. Sed quia paucissimi inueniuntur, qui vtroque polleant, plures tamen sunt, qui vnum sine altero possideant, id est, aut vitam bonam sine scientiâ vel eloquentiâ doctrinæ: aut verbum doctrinæ sine religiosâ conuersatione: eos ille sapiens architectus studuit quasi quadratos lapides, vbi apparerent, in ædificio spiritali promouere, quos nouit expolitis moribus laudabiliter viuere, etiamsi cetera necessãria minus suppetent. In hoc sequens memorabile factum ³² Gregorij Papæ septimi: Huic enim cuiusdam Ecclesiæ Clerus & populus duos electos ad Episcopatum præsentauit, & vnum quemlibet ex duobus Episcopum sibi ordinari petijt. Sed Papa vnum ex his sciens esse bonum doctorem, nec tamen religiosum, alte-

Exemplum memorabile de Gregorio V 11.

32.

rum

tum è contrario religiosum, nec tamen necessaria eruditionis peritum; quem ex duobus præligeret, dubitavit, atque id diuinitus sibi manifestari orationibus cuiusdam serui Dei hoc modo impetrauit. Nam idem vir spiritualis cum hoc sibi à Papâ iniunctum vigilanter Deo commendaret, & per interuentum S. Dei genitricis Mariæ, sibi voluntatem Dei reuelari intentè supplicaret, per visum ei B. Maria Virgo apparuit, duosque annulos, quorum vnus purum aurum, alter perlucida gemma esse videbatur, ostendit; ei que interroganti, quem ex duobus eligeret? gemmam inquit. Qui euigilans, Papæ visum suum narrauit, incertus tamen quid ad causam prætaxatam vel aurum vel gemma inueneret. Confestim Papa, quia erat perspicacis ingenij: Non dubium est, inquit, quod (testante sacro eloquio) per aurum sapientia, per gemmam verò simplex & pura vita hominis signatur. Ideoque ex ipso iudicio castissimæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, ille qui castè, iustè, piè viuit, etiamsi ei aurum sapientiæ vel eloquentiæ desit, ad exemplum benè viuendi populis præesse meretur, huius enim & si lingua tacet, vita docet. Oportet in huiusmodi electione summoperè canonum sanctiones obseruari, sententiasque ad regimen animarum, non quoslibet populares, sed regulares duntaxat personas promoueri.

Hoc ergò informatum exemplo fidelis seruus Domini & prudens, in quibusdam ex prædictis Cœnobijs statutis Abbatibus, in quibusdam Prioribus, religiosos Monachos simul cū conuersis laicis deputauit. Enimuerò amabilis Pater zelo animarum seruicis primus instituit, vt monachi ministerio fidei laicorum conuersorum in exterioribus ministrandis vteretur, & versâ vice iisdem laici à monachis quod ad curâ animarum pertinet consequerentur, eorumque claustralem disciplinâ pro posse suo extra claustrum in corrigendis moribus imitarentur. De quorum conuersatione, secundum quod sæpe dictus Pater Deo inspirante

*B. Virgo
apparet
cuiusdam
seruo Dei.*

*Iudicium
S. Pontificis
ex S.
Sione ca-
dem.*

XXX.

*Conuerso-
rum con-
suetudini
primus con-
uenerit.*

33.

36.

*Quidam
sunt con-*

*uerforum
vita eo
tempore.
Ad noctur
nos omnes
conferunt.*

*Missam
quotidie
audiunt
& capitulum.*

*Laboribus
manuum
diligentis-
sime in-
tendunt.
Actor. 4.*

*Verba nihil
inter
eos otiosa,
non con-
suetio.*

*Ad omnē
obediētiā
orā prom-
ptissimi.
Communis
antio cor-
poris Chri-
sti.*

*In omni
conuersa-
tione erāt
sanctissi-
mi.*

*Ad Comple-
torium ac-
currunt
omnes.*

rante ordinauit, operæ pretium est aliqua commemorare. De quibus certi sumus sicut in præsentī tempore, ita & in futuro multos posse proficere. Ad nocturnas vigilias omnes in Ecclesiam conueniunt, quibus tamen propter diurnum iniunctum operis laborem breuiter Matutini decantantur, postea qui volunt ad lectos reuertuntur, alij in Ecclesiā perseuerant, donec nocturni à Monachis finiantur. Summo manè Missam audiunt, deinde ad Capitulum conueniunt, ibi pro diuersis excessibus veniam petunt, & congruam à Magistro disciplinam accipiunt. Quo peracto, & subsequente quibus necesse est, peccatorum confessione, vnusquisq; ad opus sibi iniunctum diuertit. Nam illis iniuncta sunt singula quæque officia intra vel extra cellam gerenda, quæ tam fideliter, honestè ac diligenter tractant & administrant, ac si à Deo sibi commissa. Nil proprium possident, sed sicut in Actibus Apostolorum legitur, omnia in medium conferuntur, vniciq; prout opus habet, distribuitur. In agendis negotijs non solum lites ac iurgia deuitant, sed etiam ab otioso sermone se continent. Prælati suis obtemperant; sine quorum permissione, nec etiam extra cellam longius iter agunt, semper in Dominico die communicant, ita vt dimidia pars illorum in vnâ, altera pars in alterâ die Dominicâ corpus & sanguinem Domini reuerenter accipiant, sed in summis Festiuitatibus omnes simul. Qui iter facturus est, ipsâ die communicat, si tamē ante proximam diem Dominicam se rediturum non sperat. Reuertentes de viâ veniam petunt pro excessibus in viâ commissis. In coquinâ seruiendo, & tam sibi quam Monachis & hospitibus cibum parando septimanas suas vicissim peragunt, cibum vnâ capiunt, quem sibi inuicem apponunt. Ad diurnas horas non veniunt ad Ecclesiam, nisi quibus ad hoc vacat. Ad Completorium sicut ad nocturnos omnes, siue penè omnes, adsunt: Postea cum silentio ad lectos suos diuertunt.

Ad huius spiritualis vitæ obseruantiam S. Pater VVilhelmus congruam in eodem loco Hirsaugiæ construxit habitationem, videlicet nouum 35 Monasterium in honore Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, sanctique Aurelij Confessoris ad Australem plagam per manus sub obedientiâ suâ militantium. Quod infra annos nouem consummatum, in decimo est dedicatum. Deniq; ipsum templum antequam dedicaretur, pauperibus per gyrum repleuit, à superiori parte vsq; ad valuas, clausisque ianuis per se ipsum eis ministravit. Ipso tempore & deinceps vsque ad obitum suum plus solito egenis stipendia erogauit.

XXXI.
Monasteriū maius
fundatur
in Hirsaugia per
VVilhelmum.

35.
Nota p̄
patris
VVilhelmi factum.

Post prædictam Dedicacionem nouem hebdomadibus superuixit, iamque instante natali Apostolorum Petri & Pauli languor eum inuasit. Nocturnis vigilijs, & diurno ministerio (licet debilis) interfuit, crastino priuatam Missam ad principale altare celebrauit. In sequenti nocte cum præmolestiâ corporis surgere non posset, per visionem diuinitus consolationem accepit, dictumq; est ei quod SS. Petrus & Paulus in eius iuuamine prompti adessent. Diluculo cum gressum vix mouere posset, deduci se iussit in oratorium, & parari ad celebrandam Missam. Et inter manus utroque latere sustentatus super altare Apostolorum Petri & Pauli sacrificium viuæ hostiæ immolauit, ac velut profecturus ad Dominum verba S. Pauli, quæ iam imminente eius resolutione dicebat, quæque etiam suæ causæ optimè congruebant, in eius festiuitate decantabat; quæ ita se habent: *Scio cui credidi, & certus sum quia potens est depositum meum seruare in illum diem iustus iudex.* Ita fuit eius vltima celebratio Missæ. Quarto die ad visendos & commendandos fratres in Capitulum venit. Quicquid autem hætenus eos instituebat, hoc cepit singillatim replicare & exhortari, vt de die in diem in melius proficerent. In primis de continuo amore Dei, de seruore monasticæ religionis, de obseruantia

XXXII.
VVilhelmus Abbas infirmatur.

Missam celebrat
vltimam.

2. Tim. x.

Exhortatio eius vltima ad fratres.

uantiam mutuae dilectionis, de sectanda hospitalitate, & cum omni sollicitudine impendenda, de diligenda elemosyna & voluntarie eroganda, multaque his similia suadebat; postea querulosam voce intulit: Vnum fuit quod valde me exacerbauit & grauauit, quod lamentando Deo & vobis promam. Cumque omnes essemus attoniti, dixit: Quidam fratres vobiscum conuersati sunt, secundum prudentiam carnis magis, quam iuxta simplicitatem spiritualem, suisque sermonibus seu consilijs sepius me perturbabant, ac simplicitati propositae obfistebant. Sed Deus omnipotens viritim eos a nobis separauit, & de claustro elongauit. His dictis statim subiunxit: A modo charissimi nullum Capitulum vobiscum habiturus sum. Idcirco filioli, vltimam patris sententiam audite, & memoriter retinete, quae vidistis & audistis. Finito Capitulo in suo humili habitaculo se recepit, & solito more omnibus eum adire volentibus concessit. De hinc tertio die iussit portari se in oratorium S. Mariae, ibique conuentu fratrum pro eo Missam celebrante, vnctione olei infirmorum, & perceptione corporis & sanguinis Domini exitum suum muniuit, ab omnibus indulgentiam petens, & ipse omnibus indulgentiam faciens, ac singulos deosculans, & amplexans paterno affectu praesentibus vltimum valefecit, absentibus demandans suam intimam charitatem, simul omnes obsecrans & coestans, ut in vnitatem Ecclesiae, & subiectione sedis Apostolicae quomodo sibi ab eo traditum fuerat usque ad mortem inuolabiliter permanerent. Ad extremum eleuatis manibus coram omnibus breui sermone sic conclusit: Testem inuoco Deum, quod semper usque ad nunc fideliter ac benignè erga vos egi. Quo de oratorio reportato, singillatim quiq; cum gemitibus & suspirijs ad eum confluebant. Ad quos dignum memoriam verbum dicebat: Iusti hominis obitus, non est mors dicenda, sed potius mutatio, quia mutatur de mortalitate ad immortalitatem, de terrenis ad caelestia. Posterà die eo in domum infirmorum deportato,

*Communi-
catus o-
leo sancto
perungit-
ur.*

*Vvilhel-
mus Ab-
bas mori-
tur.*

portato,

portato, & conuentu fratrum illuc cōgregato infra meridiem, cunctis miserabiliter flentibus ac lugentibus I V. Non. Iulij beato ³⁶ fine perfunctus, animā foelicibus meritis plenā Deo reddidit, atq; de Ægypto huius mundi creptus terram viuentiū perenniter habitaturus adiit. Conuenientibus ergò duobus Episcopis, & quinq; Abbatibus, clericis etiā non paucis cū multitudine vtriusq; sexus, post exegas per quinq; dies celebratas, in medio Ecclesię Apostolorū debitā veneratione sepultus est.

Non longē autē post obitum quasi post noctem tristitię quę cunctos oppresserat, illuxit nobis dies cōsolationis, de aduētū D. Gebehardi tunc Prioris, sed postmodū defuncti Patris in regendo Monasterio successoris, apportantis reliquias S. Petri Apostoli, scilicet de eius capillis à Reuerendissimo Hugone Abbate Cluniacensi transmissos, pro quibus cū P. V Vilhelmus ante ³⁷ obitum suū direxerat, hos super omne aurū & lapidem pretiosum multū Hirsaugiēses intimo affectu amplecti debēt & venerari, pro eo quod verē de capillis principis Apostolorū Petri esse didicimus. Nam antiquo tempore antequā corpora Apostolorū Petri & Pauli ab inuicem sunt separata, in locis tutissimis vbi nūc simul sunt condita ponerentur, erat custos ratione Ecclesię vir religiosus nomine ³⁸ Oddo, qui renunciāns sæculo Cluniacēse Cœnobiū in quo postea factus est Abbas petijt, & inter alias reliqas SS. nōnullos S. Petri capillos secū attulit. Ex quib. hos sumptos esse, quos nobis transmisit, certissimā astipulatione testatus est cū grandēuis senioribus prædictis Abbas ³⁹ Cluniacēsis, ardētissimus amator nostrę Cōgregationis, pro eo quod ab eo Monasterij cōstruendi & regulariter viuēdi ordinē suscepimus. Hoc idē necessariū duximus hīc añotare, ne quis super eisdē capillis possit aliquo dubitationis scrupulo permoueri, quin verum sit, quod à tantis & talibus cōstat testibus confirmari. Prædicta verò reliquias qui attulerunt, antequam Hirsaugiam peruenirent, cuidā religioso presbytero in vicinā

^{36.}
Episcopū
duo, Ab-
bates

quinq; in-
ter sunt
exequijs
per dies
quinq; ce-
lebratis.

XXXIII.
Prior Geb-
hardus
Cluniaco
reueritur
cum reli-
quijs de
capillis S.
Petri.

^{37.}

^{38.}
Quis reli-
quias de
capillis S.
Petri Clu-
niacum
deporta-
uerit.

^{39.}
De veri-
tate præ-
dictarum
reliquia-
rum.

*Capilli S.
Petri Hir-
saugiam
portatur.*

vicinâ villâ commoranti prouido vsi consilio commendaue-
runt seruandas, vsque ad festum, quod dicitur S. Petri ad vin-
cula. Ipsâ vtique die collectis Abbatibus & alijs religiosiis viris
memoratae reliquie in Monasterio Hirsaugiensi susceptę sunt
cum maximo Monachorum plebisq; tripudio, ac primo super
sepulchrum B. patris VVilhelmi depositę, ipsi, cui specialiter
transmissę fuerant, hoc modo pio filiorum affectu quasi præ-
sentabantur. Denique inter iucunda diuinę laudis præco-
nia, supplici veneratione ab omnibus qui aderant, deoscula-
tę, in scriniolo argenteo vbi nunc vsque referuantur, sunt re-
conditę.

XXXIV.

*40. 41.
Quomodo
monaste-
rium suū
etiam post
mortem
tutus
sit.*

Legitur de S. 40 Gregorio sanctoq; 41 Gallo multis post
transitum eorum de hac vitâ claruisse indicijs, quod Monaste-
ria quę in honore DEI construxerant, suis contra multas ad-
uersitates defenserent patrocinijs. Nonnulla etiam huius-
modi nostris gesta temporibus de hoc sancto Dei a notis &
probatissimis personis comperimus, quę ad commendationem
sanctitatis eius styli officio annotare curauimus. Erat quę-
dam Abbatissa in Noricâ prouinciâ pijs operibus dedita, cuius
consilio prædictus vir DEI olim Hirsaugiæ prælatus fuerat,
quia cum pro vitę meritis multum dilexerat. Huic post disces-
sum eius per famam innotuit, multos sinistrae partis homines,
in hoc facinus conspirasse, vt funditus destrueret Cœnobium
Hirsaugiense. Vnde ipsa continuis affecta doloribus propi-
tiam diuinitatem assiduis interpellabat precibus, vt suę pro-
tectionis auxilio tantum nefas auerteret, ac sui fidelis famuli
nouellam plantationem ad incrementum perduceret. Cumq;
tam pijs angustijs cor eius angeretur, & pro imminente peri-
culo Dominum instanter deprecaretur, quadam nocte quie-

*S. VVilhel-
mus appa-
ret eisdē
Abbatisse*

scienti vir Domini in somnis apparuit, moestamq; hilari vul-
tu intuens, lætificauit dicens: Multos quidem fuisse qui tan-
tum nefas gestiebant perpetrare, sed vt non fiat omninò pro-
hibitum

hūbitum esse. Tunc illā sollicitē inquirente, quis hoc fieri prohibuisset: respondit: Angelus Domini bonus. Et confestim visio colloquentis disparuit.

Verè etenim (vt ait Psalmista) *immittit Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripit eos.* Sed quamuis (eodē attestante) *iustus quisq; in protectione Domini commoretur*, euidentius tamen & seuerius vindictam Dei experti sunt, qui iussu regis Henrici eiusdem nominis Quarti Hirsaugiensis exterminare moliti sunt, pro eo quod hæresi eius contra Romanam Ecclesiam noluerunt consentire, nec aliquatenus eius communionem se cõtaminare, quippe qui erat sceleratissimus, & omnium quos terra sustinuit, flagitiosissimus. Ipso itaque annitente quidam Episcopus ⁴² Argentinensis nomine V Vernerus militari manu aggressus est deuastare Hirsaugiam, sed eādē die quā tantum facinus commissurus equum loricatus ascendit, subitanēā morte antequam loricam exueret, præoccupatus expirauit, & viuens in infernum descendit. *Viuens, inquam, (vt scriptum est) in infernum descendit*, qui sciens & prudens vt iniquè ageret, laborauit; qui innocentes Dei famulos perdere affectauit, quod ipsis etiam militibus (qui inuiti ad auxilium eius cogebantur) adeò visum est abominabile, vt ei dissuaderent, & ad tale facinus auxiliari recusarent. Hoc autem longè ante obitum viri Dei contigit. Sed deinceps tale aliquid cõtra locum sanctum, & eius habitatores præsumendi omnibus vsquequaq; metum incussit.

Operæ pretium est hîc subsequenter subiungere aliud quiddam huic non multum dissimile, quod etiam valet ad terrendos & reprimendos inuales Hirsaugiensis substantiæ. Vir quidā nomine V Vintheir * de villâ Allmendingen nuncupatâ, renunciâs sæculo, sanctæ conuersationis habitum sumpsit sub Abbate V Vilhelmo, ac de proprijs rebus quoddam prædium in prædictâ villâ situm ad vsum fratrum Hirsaugiensium

XXXV.
Psal. 33.

Psal. 99.

Imperator
mandat
Hirsaugiã
destruã.

42.

Episcopus
Argenti-
nensis in
hoc opus
accingi-
tur.

Episcopus
iniquè
subitanè
morte ce-
cidit.

Psal. 34.

XXXVI.

* al. V Vin-
thoruc.

giensium legitimâ donatione delegauit. Postquam autem vterque, scilicet Abbas VVilhelmus, & vir prædictus ex hac vitâ migravit, iuuenis quidam prædictum prædium ausu temerario quasi hæreditario iure ad se transmissum vsurpauit. Cumque vnâ die duas carradas vini & alia huiusmodi violenter de eâdem possessione abduceret, in ipso itinere pes vnus bouum qui rapinam trahebant, fractus est. Ipse etiam iuuenis de equo cui insedit, quasi læthargum patiens præceps corruit, atque amens factus, etiam vsu loquendi perdidit. In alienis manibus sublati, sed processu temporis paulatim recuperatis viribus mentis & corporis, ad se reuersus cepit secum considerare tale flagellum, quale nunquam antea expertus est, se non sine iusto iudicio Dei tolerasse, habitâq; secum deliberatione ad Monasterium Hirsaugiense se deferri fecit, ibiq; mutat simul cum mente seculari habitum, Deo se fideliter mancipauit, & post paucos annos in sanctâ conuersatione feliciter vitam præsentem finiuit.

*In afor
possessione
num ce-
nobianis
esset.*

XXXVII. Ecce nos hæc audientes, & tam terribile, tamque tremendum Dei iudicium super his duobus considerantes, quorum alter repente præcipitatus est in mortem, alter verò misericorditer reseruatus est ad vitam meliorem, competenter cum *Psalmographo* possumus admirari & dicere: *Venite & videte opera Domini, quam terribilis in consilijs super filios hominum.* Ex eâdem etiam consideratione cogimur cum Apostolo proclamare: *O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae DEI, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viae illius. Quis enim cognouit sensum Domini? aut quare cui vult miseretur? & quare alium obdurat, vt non saluetur? Quocircâ quia secundum Salomonis eloquium nemo scit, utrum odio an amore sit dignus, sed omnia in futurum reseruantur, incerta timendo veneremur, & venerando timeamus occulta DEI iudicia, dumque sumus in hoc corpore secundum *Psalmistam**

Psalm. 45.

Rom. 11.

Eccles. 9.

mistam, *Seruiamus Domino in timore, & exultemus ei cum tremore.* Psal. 2.

Quantam (vt diximus) curam sui gerat Monasterij S. Pat-
 ter V Vilhelmus iam regnans cum Deo, per aliam etiam vi-
 sionem satis manifestè ostensum est. Quam sicut referēte quo-
 dam seniore in nocēte & simplici viro, cui eadem calitus facta
 est visio, didicimus; scribendo posteris transmittere necessariū
 duximus, quia per eam admonentur Hirsaugienses tam futu-
 ri quam præsentēs, vt statuta sæpe dicti Patris diligenter obser-
 uent, maximè in * dispensatione pauperum & hospitiū, in
 obseruatione claustralis disciplinæ. Statutum erat ab ipso
 communi seniorum consilio, vt aliqui ex laicis fratribus qui
 ad conuersionem veniant, in domo pauperum sub laicali ha-
 bitu seruirent, & tamen non de elemosynâ, sed de communi
 fratrum victu & vestitu sustentarentur. Hanc consuetudi-
 nem successor eius ita immutauit, vt prædicti fratres de ele-
 mosynâ quam administrabant, corporis necessaria ex toto
 consequerentur. Ex quâ occasione contigit, res multum
 dolenda, vt peregrinis & alijs pauperibus solita misericordia
 subtraheretur, in tantum, vt egeni per gelidas noctes hye-
 mis exclusi præ fame & frigore miserabili clamore in pla-
 teâ perstreperent, ita vt sæpius quiescentes noctu fratres in-
 quietarent. Super quâ molestiâ Abbas frequenter à fratri-
 bus commonitus, cum emendare negligeret, hæc & alia mul-
 ta huiusmodi: Noctē quadam in quâ Dominica Ascensio ce-
 lebratur, vnus senior de eodem Monasterio vitâ & moribus
 probatus per nocturnam visionem vidit se subleuari, & qua-
 si supra montem incomparabiliter sublimem constitui, vbi
 omnia plena erant immensæ lucis splendore, mirâ insoliti o-
 doris fragrantia, & beatorum ibi manentium concentu dul-
 cissimo. Quibus ipse nimiū delectatus, ac iugiter interesse desi-
 derâs, inter cetera quæ ibi vidit, etiâ Abbatem V Vilhelmū sibi

XXXVIII

* al. dispa-
 sitione.
 Constitutio S. V Vil-
 helmi, de
 seruitori-
 bus domus
 pauperū.
 Negligen-
 tia Geb-
 hardi Ab-
 batis.

Visto ap-
 parere cui-
 dam se-
 niori.

olim familiarissimū recognouit niueo aspectu & habitu fulgentem. Cum quo etiam duos viros pontificali habitu decoratos, sed sibi incognitos, quæsiuit ab eo qui essent. Et audiuit vnum esse ⁴³ S. Vdalricum Augustensem Pontificem. Alterum verò ⁴⁴ Conradum Constantiensem æquē virū Sanctum & olim Episcopum. Cumq; & de alijs ibi visis inquirenti Abbas V Vilhelmus respondens satisfaceret. Ad vltimum hæc ei Hirsaugiensibus notificanda iniunxit: Ex parte, inquiēs, summa maiestatis Dei præcipio tibi, vt dicas Abbati & Priori, cæterisque fratribus Hirsaugiæ, quatenus secundum quod à nobis acceperunt, egenis & hospitiibus cum omni charitatis affectu feruiant, mores & vitam suam secundum Regulam S. Benedicti corrigant, ante omnia iram & indignationem, odium & detractionem, quibus assiduè Deum offendunt, cum omni maligniã abijcientes, sinceram & continuam dilectionem inuicem custodiant. Quod nisi obseruent, diuinam procul dubio vltionem se experturos sciant. His dictis, relicto eo cui hæc dixit, ipse cum alijs qui aderant, altiora quædam cœli secreta penetravit. Ille verò senior, cui hæc reuelata sunt, cum per ipsum non auderet, per alium quendam senioremem Abbati cuncta irritauit. Qui pristinam quidem Abbatis V Vilhelmi constitutionem de eleemosynã obseruari iussit, cætera tamen quibus Monasterium perturbauerat, incorrecta dimisit. Quapropter secundum prædictam comminationem B. Patris V Vilhelmi, ferè nil prosperum ei accidit. Nam paruo ⁴⁵ post tempore Monasterij regimine exutus, & pontificali Infulã apud Spiram indutus, odia omnium aduersum se ineptis moribus concitauit, sed mors naturæ interueniens, eum de medio amputauit.

XXXIX. Non est autem negligenter prætereundum, sed diligenter considerandum, quantã sanctissimus Pater V Vilhelmus veneratione dignus sit in terris, qui tantorum Præsulum confor-

^{43.}^{44.}

S. V Vilhelmus
mandat
Gebhardo

Vindicta
Dei cõtra
Abbatem
Gebhardum.

^{45.}

tio secundum prædictam visionem fruitur in cœlis, quorum
 scilicet gloriosam memoriã annuã deuotione celebriter re-
 colit sanctæ Ecclesię plebs fidelis. Si quis verò ob incredulita-
 tem suam dubitans dicat, huiusmodi visionem nõ esse obser-
 uandam, sed inter vana somnia reputandam, hic talis indubi-
 tanter sciat, nusquam in Hagiographis scriptum esse, sed nec
 aliquando auditum fuisse, quod * nullus vnquam homo dæ-
 monum suggestione, vel palam vel occultè præmonitus sit, vt
 declinaret à malo, & faceret bonum, sicut hic factum est per
 benignissimum Patrem V Vilhelmum. Constat quoque præ-
 claros & præcipuos Ecclesiæ Doctores B. Gregorium & Augu-
 stinum nonnulla etiam sæcularium visã personarum suis in-
 seruisse opusculis ob ædificationem fidelium, quibus tamen
 non aliud adhibet testimonium, nisi quod nominatim quos-
 dam testati sunt ea vidisse per somnium. Denique vt hæc om-
 nia quæ de S. Viro digestimus, purissimæ veritatis sigillo cõ-
 cludamus, vnum adhuc testimonium proferemus, quo cum
 probamus in opus ministerij, quo in domo Domini tam fide-
 lis seruus & prudens laborauit, diuinã auctoritate assumptum,
 & verè secundum propositum vocari sanctum, cui diligenti
 Deum omnia cooperata sunt in bonum.

*Præsumpta
 libas vi-
 sionibus
 sit fides
 habenda.*

** forte vl-
 lus.*

Rom. 8.

Pater sanctus cum graui infirmitate vexaretur, eã scilicet in
 quã Adæ debitum soluisse dignoscitur, à multis comprouin-
 cialium maioribus personis visitatur, vt & deuotioni suæ qua
 virum Dei mirabiliter semper coluerunt, bono fine perseue-
 rantia satisfacerent, & tam sanctæ animæ egredienti animas
 suas commendarent. Igitur inter primos præcipuus & deuo-
 tissimus amator B. viri visitator affuit V Vormatiensis ⁴⁶ Epi-
 scopus, qui tam simplici animæ semper familiarissimus erat,
 & cui dilectus Domini sapius sua secreta, nimia Episcopi fa-
 miliaritate cogente pandebat. Huic itaq; tam excellenti atque
 probatæ in Ecclesiã personæ, inter alia familiaritatis colloquia

XL.

*Inuisum
 à VVor-
 matiensi
 Episcopo.
 46.*

*Visio ap-
paret
VVilhel-
mo adhuc
Ratisbo-
na mona-
cho.*

*Diuinitus
destina-
tur Ab-
bas.*

aperiebat, & sub diuini nominis attestatione confirmabat: Cum adhuc, inquit, essem Ratisbonæ in Monasterio S. Emericammi, quadam nocte apparuit mihi vir plenæ ætatis, mirificæ ultra humanum modum pulchritudinis, hilari vultu me compellans, & vuas speciosissimas manu præferens, quas etiam mihi obtulit dicens: Accipe dilecte mi. Cuius muneris nouitate, & tanti viri affabilitate perculsus, diu fateor mecum admirans permansi stupidus. Tum ille: Scholam instituere curauit, cui te præficere ante omnia sæcula prædestinaui, quam si secundum placitum meum rexeris bonâ mercede in æternum remuneraberis. Nil amice dubites, idem cooperatores, qui & remuneratores. Ad hæc verba euigilans, multa mecum tractauit, eademque sæpius retractauit. Cumque multis meditationibus distenderetur animus meus, tandem ad portum tutissimum magnæ misericordiæ Dei cõfugi, & Domino Deo meo omnia mea (quam intimè poteram) commisi. Et ecce ipso die fratres nostri de hoc Monasterio adsunt, literas cum multimodis precibus afferunt, & vi quadam validissimâ de quiete monasticâ me abripietes, paruitatem meam sibi præesse compellunt, ac cum obtestatione diuini nominis ne abnuerem postulata cogunt. Suscepi fateor inuitus iugum Domini, deuictus prece tam vnanimi. In quo officio si quid Deo placitum feci, ipsi sine quo nil validum, nil sanctum, ipsi, inquam, à quo bona cuncta procedunt sit pro his & vniuersis miserationibus & beneficijs suis, laus, honor, & omnimo-

da gratiarum actio per omnia sæcula

sæculorum, Amen.

EXPLI.

EXPLICIT VITA VVILHELMI ABBATIS HIR-
saugienfis Cænobij, ordinis Diui Benedicti, qui licet ab Ecclesiâ non-
dum sit Canonizatus, tamen nulli dubium, quin coram Deo
sanctissimus existat, quemadmodum ex
supradictis perpendi
potest, &c.

SEQVITVR EPITAPHIVM S. VVILHELMI
Abbatis Monasterij Hirsaugienfis pendens apud eius
sepulchrum.

HAC in scripturâ VVilhelme pater tua vita,
Cunctis vt speculum, præluceat vita bonorum,
Vt quiuis doctus proprios hinc corrigat actus,
Quid sit vitandum discernens, quidue gerendum,
More quidem speculi radiat pia vita beati
Patris VVilhelmi, virtutum lumine clari.
Exultet talis genitrix * Baioaria prolis,
Suenia se tantum letetur habere Patronum.
Norica quem prolem, tulit hunc Hirsaugia Patrem,
Felix per talem pastorem spiritualem,
Patrem multorum per doctrinam genitorum.
Moribus egregius fuit, & virtutibus * almus,
Perfectam plebem, Domino sacrauit & adem;
Vobis Aureli, Petre, Paule patres venerandi,
Cellam Gregori tibi fundans, atq; Georgi,
Plurag; Sanctorum loca disponens aliorum.
Struxit & instruxit, quia recto tramite duxit,
Collapsam dudum vitam reparans Monachorum.
Quadruij præscos transcendit * in arte Magistros,
Cantibus errorem varium correxit * ad artem.
Terrarum metas scrutans, & temporis horas,

* al. Bava-
ria.

* al. al-
mus.

* al. & i-
psæ.
* al. æ.

*Ac numeros Abaci vidit tam mente ſagaci,
 Artibus his illi queat vt vix quis ſimilari.
 Quod verbis docuit, operum virtute probauit:
 Pauperibus, viduis, claudis, cæcis, peregrinis,
 Infirmis, ſanis, quocunq; dolore grauatis
 Proſpera prouidit, contraria * quæq; remouit.
 Simplex & rectus, ſimul omnibus omnia factus.
 Chriſte tibi viuus: mundo verè crucifixus,
 Poſtquam per plures pro te ſudaui agones
 47 Anno millenò compleuit & nonageno
 Quarto Nonas Iulij, hîc petens de foſſâ ſepulchri
 Sic defunctus tecum iam ſælîx viuuit in æuum,
 Pater is venerandus, & vir cunçtâ laude precandus,
 Inclyte VVilhelme Pater virtutibus redimite,
 Alma fac nunc prece, liberemur vt à trîſti nece
 Corporis & anima hîc Deo ſamulantes deuotè,
 Obambulando tumbam, tibi Patri colendo paratam,
 Bona illic dentur vnde noſtra mentes purgentur,
 Vbi es nobiſcum dulci ſomno expectans Chriſtum
 Supremè venturum & iuſtis bona vitæ daturum.
 VVilhelmi Abbatis ah nos vitæ iungat beatæ
 Soli me poſt tui autem, dans videre claritati,
 Chorum cum turmâ, qui calica ſunt ſuper aſtra.
 Merè Deum laudantes, & dulci ſono iubilantes,
 Per Paradysi prata voluendo carmina lata,
 Regi Regum Domino qui throno illic ſedet in alto
 Valeat vox laudis, in æuum ſic ſemper manſuris,
 Amen.*

* al. cum-
ctis.

47.

AD VITAM